

PORNAINEN ONNENTAIVAL

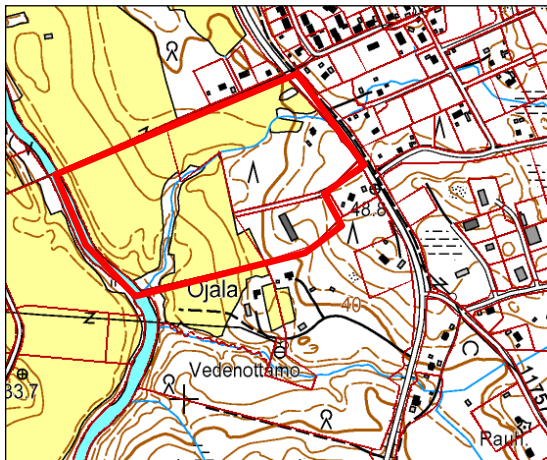
LUONTO- JA MAISEMASELVITYS

9.12.2011

Karttaako Oy/Mikko Siitonen

1. JOHDANTO

Selvitysalue sijaitsee Pornaisten Kirkonkylän eteläpuolella, Kirkkotien ja Mustijoen välisellä alueella. Kartoitettavan alueen kokonaispinta-ala on noin 18 ha. Selvitysalueeseen kuuluu etupäässä pelto- ja metsämaata. Äskettäin alueelle on rakennettu yksityinen vanhusten hoitokoti. Lisäksi alueella on entinen omakotitalotontti, josta rakennukset on purettu. Selvitysalueen läpi virtaa selvästi maisemassa erottuva, osittain metsäinen purokäytävä raviineineen. Alueelle on tarkoitus sijoittaa pientalorakentamista.

2. SELVITYKSEN TAVOITTEET JA TYÖMENETELMÄT

Selvitys toimii maankäyttö ja rakennuslain mukaisena selvityksenä asemakaavoitusta varten. Selvityksessä on erityisesti huomioitu seuraavat luonto- ja maisema-arvoihin vaikuttavat tekijät:

- Luonnonsuojelulain mukaiset suojeltavat luontotyypit
- Metsälain mukaiset merkittävät elinympäristöt
- Vesilain kohteet
- EU:n luontodirektiivin (Liite II, IV) lajien esiintymät
- EU:n lintudirektiivin (Liite 1a) lajit
- Uhanalaisten ja suojeltujen lajien esiintymät

Yllä lueteltujen ns. Lakikohteiden lisäksi selvityksessä on tarkasteltu seudulla ja alueella kiinnostavaa (harvinaista, erityisen vaateliasta tai kulttuurihistoriallisesti merkittävää) lajistoa. Paikallisesti merkittävät lähiluontokohteet on huomioitu selvityksessä. Suur- tai lähimaiseman kannalta arvokkaat kohteet tai kuviot on tarvittaessa rajattu erikseen. Mahdolliset uhanalaisia lajeja koskevat tiedot tarkistettiin ympäristöhallinnon HERTTA-tietokannasta.

Selvitysalueella tehtiin maastoinventointi kesäkuussa 2011. Alue kuvioitiin luontotyyppien perusteella ja kultakin kuviolta kartoitettiin kasvillisuus, kasvisto ja mahdollisuuksien mukaan myös eläimistöä. Myös geomorfologiasta tehtiin joitain huomioita.

3. TULOSTEN YHTEENVETO

Selvitysalueelta ei tavattu lainsäädännön kannalta merkittäviä lajeja tai merkittäviä luontokohteita jokivartta lukuunottamatta. Suurmaisemassa selvitysalueella on kuitenkin merkitystä osana Mustijokivarren kulttuurimaisemaa. Merkitystä korostavat kookkaiden katajien luonnehtimat puu- ja pensasrivistöt pelto- ja niittyalueilla (Kuvio 7 ja 9). Jokikäytävä (Peltojen ja joen välinen vyöhyke, kuvio 11) on ekologisesti erittäin arvokas,

rehevä ja runsaslajinen luontotyyppi, jonka alueelle ei voi sijoittaa mitään uutta rakentamista. Myös selvitysalueen läpi virtaava suurehko puro purokäytävineen ja suistoineen (Kuviot 8 ja 10) on merkittävä luonto- ja maisemakohde, joka on syytä jättää rakentamattomaksi puistometsäksi.

4. YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Pornaisten Kirkonkylän eteläpuolella Kirkkotien ja Mustijoen välisellä alueella, Kirkonkylän taajamaan rajoittuen. Kasvimaantieteellisesti alue sijoittuu etelä-boreaallisen vyöhykkeen etelosaan ns. vuokkovyöhykkeelle. Alueellisessa uhanalaistarkastelussa kyseessä on vyöhyke 2a (etelä-boreaalinen, Lounaismaa ja Pohjanmaan rannikko). Perinnemaisemainventoinneissa käytetyssä aluejaossa selvitysalue kuuluu Eteläisen rantamaan eteläiseen viljelysseutuun.

Laajassa mielessä selvitysalue sijaitsee Mustijokilaaksossa. Rinne viettää jokeen vaihtelevan jyrkkänä, ikään kuin kolmena portaana Korkeuseroa jokirannasta selvitysalueen itäosiin kertyy 20 - 25 metriä. Alueen luoteisosassa on tasaisempi alue raviiniin (purokäytävä) ympäristössä. Raviini kulkee selvitysalueen halki aluksi idästä länteen ja kääntyy sitten etelään. Raviini on itäosassa matala mutta syvenee ja levenee rantapeltojen jyrkässä kohdassa tuntuvasti. Raviinin ja puron suulle on kehittynyt pieni luhtainen kosteikko.

Maaperä jokirannasta metsän reunaan ja ylemmillä peltolaikuilla on savea tai hiesua. Metsäalueille tultaessa maaperä vaihtuu pääosin hienoaainesmoreeniksi, mutta osa metsämaastakin on alueella savipohjaista. Tasaisilla metsäalueilla (kuvio 6) maasto on paikoin soistunutta ja joihinkin painanteisiin on kertynyt ohuita turvemaannoksia. Purosuun luhdassa esiintyy mutaa ja liejua. Selvitysalueella ei ole näkyvissä avokallioita.

Suurin osa selvitysalueen pinta-alasta on peltoa tai metsämaata. Ainoa rakennettu kohde on yksityinen, äskettäin valmistunut vanhusteten hoitolaitos (hoitokoti) alueen keskivaiheilla. Alueella on ollut myös yksi omakotitalopiha, mutta paikan rakennukset on purettu. Idässä ja koillisessa alue rajoittuu asutukseen ja tiestöön.

Metsät edustavat tyypiltään enimmäkseen lehtomaista kangasta ja lehtoa. Lehtotyypit lukeutuvat käenkaali-oravanmarjatyyppiin, saniaistyyppiin, mesiangervotyyppiin ja vuohenputkityyppiin. Osa metsistä on kasvanut entisille niityille ja pelloille, ja niiden kasvillisuus on kehittymässä niittymäisestä lehtomaiseksi. Ikärakenteeltaan ja puulajisuhteiltaan metsät ovat hyvin vaihtelevia. Eniten tapaa kuusen ja koivun muodostamaa sekametsää, mutta alueella on myös istutusmänniköitä, harmaalepikoita ja haapametsiköitä. Tuomi ja raita kasvavat rehevimmillä paikoilla puumaisina. Ikähaitari ulottuu tuoreesta aukosta vanhanmetsän laikkuihin, joskin eniten näkee nuoria kasvatusmetsiä. Osalla aluetta puuston yleisilme on varsin luonnonmukainen (eim kuvio 1).

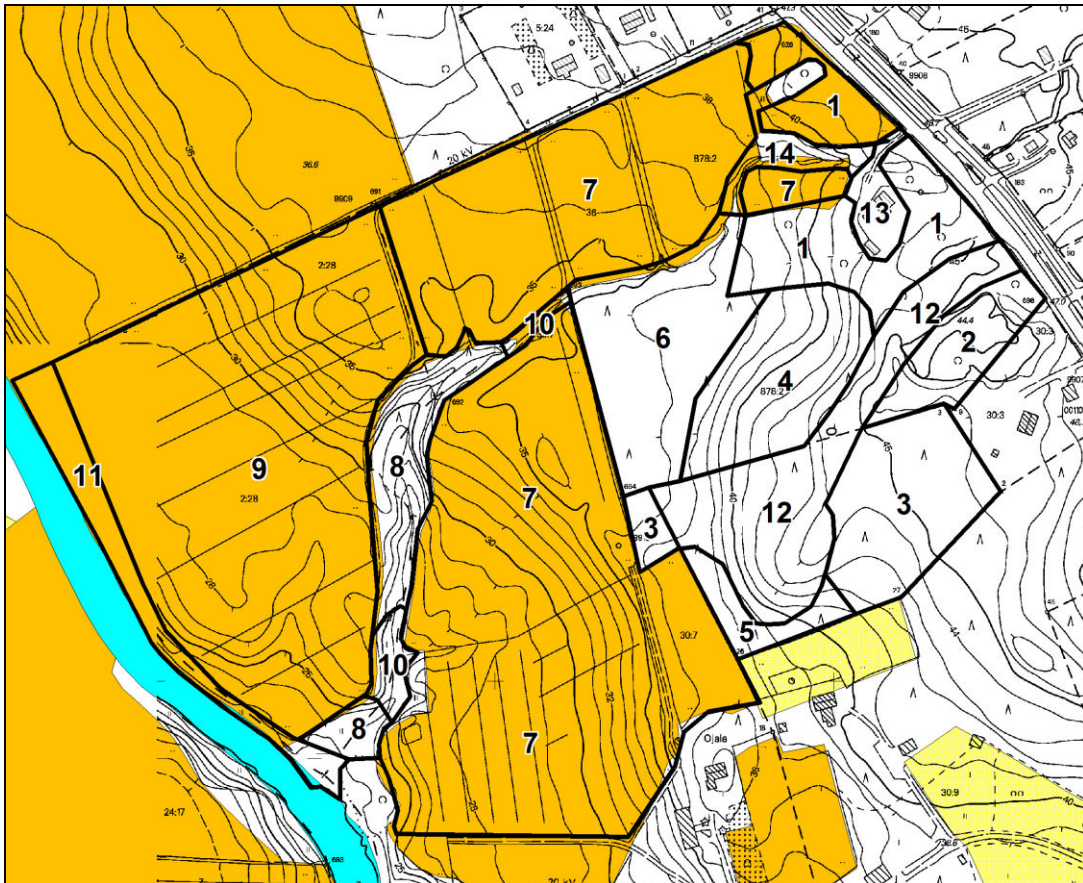
Selvitysalueen viljelymaisema on vaihteleva ja maisemallisesti mielenkiintoinen. Loivasti kumpuilevaa ja ikäänkuin portaittain kohoavaa avomaastoa elävöittävät kuusten ja kookkaiden katajien muodostamat ”pensasaidat”. Lisäksi osittain metsäinen ja syvä raviini

muodostaa polveilevan puustoisin vyöhykkeen alueen keskelle. Jokiranta on yleisesti melko vähäpuustoinen, mutta paikoin esiintyy harmaaleppää, tuomea ja haapaa. Kasvillisuudeltaan jokikäytävä edustaa hyvin tyypillistä, tulvarajan mukaan vyöhykkeistä Mustijokivartta. Kasvillisuus on rehevää, edustavaa ja ekologisesti arvokasta, muttei sisällä erityisen huomionarvoisia lajeja.

Kasvillisuudeltaan ja kasvilajistoltaan selvitysalue on rehevää mutta jokseenkin tavanomaista. Kiinnostavin havainto oli harvinainen pussikämmekkä, jota kasvaa pari yksilöä kuvion 6 tuoreessa lehdossa. Peltolinnusto on varsin runsasta ja edustavaa alueen kulttuuriympäristöjen pienipiirteisyyden ja monipuolisuuden takia. Viljelymailla pesivät ainakin kottarainen, kuovi, keltasirkku, satakieli, töyhtöhyppä, kirjosiippo, kiuru, taivaanvuohi, musta- laulurastas sekä peltosirkku. Metsäalueella tai niihin rajoittuvilla pihajärvillä (osa rajan ulkopuolella) lajisto on tavanomaisempaa ja pesivinä todettiin mm. peippo, pajulintu, lehto- ja mustapääkerttu, talitiainen, sinitiainen, sirittäjä, viherpeippo, metsäkirvinen, punakylkirastas, sepelkyyhky ja käpytikka. Alueella nähtiin myös närhi, lehtokurppa ja hiirihaukka.

Metsäalueella on puustoltaan hyvin liito-oravalle soveltuvia alueita (kuviot 1, 2 ja 6). Lajista ei tehty havaintoja eikä siitä ole aiempia tietoja.

5. KUVIOKOHTAISET KUVAUKSET

Kuvio 1. Lehtomainen kangas jonka alueella kasvaa nuorehkoa koivuvaltaista metsää, sekapuuna ja alikasvoksena esiintyy kuusta. Pihlaja, paatsama ja tuomi muodostavat paikoin tiheää pensaikkoo ja alikasvoksia. Lännempänä kuvion 6 lähellä kasvillisuus vaihtuu vähitellen tuoreeksi lehdoksi. Kasvilajistossa valitsevat mm. käenkaali, valkovuokko, mustikka, metsäorvokki, ahomansikka, metsäalvejuuri ja metsäimarre. Lehtolaikuilla kasvaa mm. sudenmarjaa, hiirenporrasta ja kevät lehtoleinikkiä. Metsän yleisilme on varsin luonnontilainen, mutta lahopuuta on vähän.

Kuvio 2. Kuusta ja koivua kasvavaa, nuorehkoa ja tiheää sekametsää. Kasvillisuustyyppi edustaa lehtomaista kangasta. Hoitokodille vievä tieura on kutistanut laikun pieneksi.

Kuvio 3. Tuore avohakkuualue, jossa kasvaa jättöpuina mäntyjä, koivuja ja yksi suurehko raita. Kasvillisuus on edustanut tuoretta kangasta.

Kuvio 4. Lehtomaisella kankaalla kasvavaa, istutusperäistä nuoren kasvatusmetsän männikköä. Sekapuuna kasvaa koivua, kuusta ja paikoin haapaa. Kuvion kasvilajisto, ks. kuvio 6.

Kuvio 5. Harvaa, vanhahkoa männikköä kasvava tuoreen kankaan kuvio palvelutalon ympäristössä. Alueella kasvaa myös koivua ja muutamia kuusia. Maasto on kivistä.

Kuvio 6. Koivu- ja kuusivaltaista varttunutta taimikkoa. Varsinkin kuvion pohjoisosassa ja peltojen reunamilla sekapuuna kasvaa runsaasti harmaaleppää, raitaa ja haapaa. Kasvillisuus vaihtelee lehtomaisesta kankaasta lehtoihin siten, että rehevintä lehtoa (saniaislehtoa) tapaa kuvion pohjoispäässä. Kuvion keskiosissa esiintyy pieniä, karunpuoleisia soistumia. Kasvillisuuden valtalajeina koko alueella esiintyvät valkovuokko, kielo, mustikka, käenkaali, lillukka, ahomansikka, metsäorvokki, sormisara, oravanmarja ja metsäimarre. Lehtolaikuilla kasvaa runsaasti myös hiirenporrasta, korpi-imarretta, kivikkoalvejuurta, sudenmarjaa, metsäruusua, taikinamarjaa ja mustaherukkaa. Kuvion pohjoisosassa tavattiin kaksi yksilöä harvinaista pussikämmekkää (*Coeloglossum viride*).

Kuvio 7. Nurmea ja laidunmaata. Näitä avoimia niittymäisiä alueita luonnehtivat etupäässä kuusista ja kookkaista katajista muodostuvat puu- ja pensasrivistöt. Ne antavat maisemalle mielenkiintoisen kulttuurimaiseman leiman, jota korostaa loivasti kumpuileva topografia joelta ylöspäin siirryttäessä. Ks. myös kuvio 9.

Kuvio 8. Syvän raviinin muodostava purokäytävä, jossa esiintyy vaihtelevasti puustoa. Pohjoisosassa laaksossa kasvaa vanhaa kuusikkoa, aluspuustona ja kuvion reunamilla myös tuomea, harmaaleppää ja kookasta pajukkoa. Alueen eteläpäässä on lisäksi istutettu mäntymetsikkö. Kasvillisuus edustaa lähinnä vuohenputkityyppiä (ylärinne) tai mesiangervotyyppiä (notkon pohja). Alueella kasvaa mm. lehtokortetta.

Eteläinen lohko lähellä jokea on kasvillisuudeltaan kostea lehtoa ja liittyy luhtaiseen rantavyöhykkeeseen (kuviolla 11). Alueella kasvaa nuorta harmaalepän, koivun ja kuusen muodostamaa puustoa sekä pajukkoa.

Kuvio 9. Viljelykäytössä olevia pelloja, joiden maisemakuvaa luonnehtivat kuvion 7 tapaan kuusen ja katajan muodostamat puu- ja pensasrivit. Alueen merkitys avoimen jokivarren suurmaisemassa on huomattava.

Kuvio 10. Kaksiosainen kuvio puroraviinissa. Pohjoisemmalla lohkolle kasvaa pajukkoa ja harmaaleppikkoa kapeassa notkossa. Eteläinen lohko on avointa suurruohoniittyä. Osana purokäytävää tälläkin kuviolla on maisemallista merkitystä.

Kuvio 11. Mustijoen jokikäytävä. Osa-alueella jokivarsi on melko vähäpuustoinen, mutta paikoin kasvaa harmaaleppää, tuomea ja kuusta yksittäin tai ryhminä. Purosuulle on kehittynyt pieni luhtainen kosteikkoalue, valtalajeina mm. viiltosara, pitkäpääsara, viitakastikka, ruokohelpi ja korpikaisla. Jokikäytävä on ekologisesti ja maisemallisesti arvokas kokonaisuus, johon ei tule sijoittaa rakentamista.

Kuvio 12. Hoitokodin alue ja sinne vievä leveä tiealue (rajaus kartalla on epätarkka).

Kuvio 13. Entinen pihapiiri, josta rakennukset on purettu. Alue on metsittymässä.

Kuvio 14. Peltolaikkujen ja metsän väliin sijoittuvia reunuspuustoja ja pensaikkoja. Pääasiassa harmaalepikoita, koivikoita ja haaparyhmiä. Kuviolla kasvaa myös raitaa ja tuomea.

Kirjallisuus ja muut lähteet:

Meriluoto, M & Soininen, T. 1998: Metsäluonnonarvokkaat elinympäristöt. Metsälehtikustannus, Helsinki.

Savola, K. 1997: Luonnonsuojelulaki selityksineen. Lakimiesten kustannus. Helsinki.

Ympäristöministeriö 1992: Arvokkaat maisema-alueet. Mietintö 66/1992. Maisema-alue työryhmän mietintö II 1992.

Uhanalaiset lajit: www.ymparisto.fi, Ympäristöhallinnon HERTTA-tietokanta